

НАЗИВ ФАКУЛТЕТА _____ ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ _____

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена**

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију Наставно-научно веће Правног факултета у Новом Саду, 2. децембар 2015.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: проф. др Срђан Шаркић, редовни професор Правног факултета у Новом Саду, у звање редовног професора изабран 30. децембра 1990; проф. др Драган Николић, редовни професор Правног факултета у Нишу, ужа научна област историјскоправна, у звање редовног професора изабран 17. маја 2001; проф. др Зоран Мирковић, редовни професор Правног факултета у Београду, ужа научна област историјскоправна, у звање редовног професора изабран 15. октобра 2013; проф. др Гордана Дракић, ванредни професор Правног факултета у Новом Саду, ужа научна област историјскоправна, у звање изабрана 1. јуна 2015.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Урош (Ненад) Станковић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 15. новембар 1985, Вуковар, Социјалистичка Федеративна Република Југославија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Правни факултет Универзитета у Новом Саду, дипломске академске студије – мастер (Општи смер), дипломирани правник - мастер</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2010, Докторске студије – Јавно право</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Чрезвичайни суд над бунтовницима (1839) и Преки суд формиран поводом Катанске буне (1844)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл. У дисертацији се говори о раду два ванредна суда – Чрезвичайног суда над бунтовницима (1839), формираног после тзв. Јованове буне и Преког суда формираног поводом Катанске буне (1844). Анализирају се истраге која се су та два суда водила, начин извођења доказних средстава, поступак доношења пресуда, као и изречене казне. Аутор се осврнуо и на епизоде деловања два поменута ванредна суда. У закључку се износе опште оцене деловања двају судова и поређење између њих. Дисертација се састоји од 274 стране распоређене у седам поглавља – Увод, Претече ванредног судства у Србији, Јованова буна, Чрезвичайни суд над бунтовницима, Катанска буна, Преки суд формиран поводом Катанске буне и Закључак. Четврто поглавље подељено је на потпоглавља Рад прве истражне комисије, Друга истражна комисија – потпуна енигма, Рад треће истражне комисије, Рад четврте истражне комисије, Рад Чрезвичайног суда над бунтовницима и Епилог. Претпоследње потпоглавље састоји се од одсека Оснивање Чрезвичайног суда, Надлежност Чрезвичайног суда, Доказни поступак, Доношење пресуде и изречене казне. Поголавље Преки суд формиран поводом Катанске буне такође има шест потпоглавља. Она се зову Оснивање Преког суда, „Преткривични поступак”, Рад Преког суда, Разлози за прекид истраге против неких окривљених, Доношење пресуде, врсте пресуда и одмеравање казни и Епилог. Потпоглавље „Преткривични поступак” подељено је на одсеке Вучић – сито за осумњичене и Поступак пред Стеваном Новаковићем. Треће потпоглавље – Рад Преког суда, чине одсеци Увод, За шта је Преки суд судио? и Извођење доказа (са пододсецима Искизи окривљених, Суочења окривљених и сведока, Исправе и Јемства представника власти за окривљене). У потпоглављу Доношење пресуде, врсте пресуда и одмеравање казни налазе се одсеци Доношење пресуда, Врсте пресуда и Одмеравање казни.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

У. Станковић, *Истрага Чрезвичайне комисије против Симе Милутиновића Сарајлије, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду XLVIII/1 (2014), 251–262;*

У. Станковић, *Разлози честог формирања ванредних судова у Србији 1839–1844, Зборник радова Владавина права и правна држава у региону, Источно Сарајево 2014, 830–844.*

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА Иако су Јованову буну на беспрекоран начин сузбили, противници кнеза Милоша дуго нису били начисто како да судски уобличи тековину свог тријумфа. Достигнути степен друштвеног развоја био је такав да погубљење бунтовника без суђења не би прошло без снажне осуде. Будући без јаког упоришта у народу, Милошеви противници нису смели себи да дозволе такав потез. Уосталом, сами су нападали Милоша за безакоње, па су морали да докажу како они тој појави не теже. Дакле, јасно је било да се кнежев метод обрачуна са бунтовницима не сме применити.

Јованова буна била је хетерогена по структури лица која су у њој узела учешћа, а уз то још територијално распршена. Немајући искуства са судским решавањем таквих ситуација, власт је губила време формирајући истражне комисије надлежне за поједине групе окривљених. Дуго јој је требало да дође на идеју о обједињавању истраге, а касније и суђења свим окривљенима. Зато су процеси против окривљених за Јованову буну трајали дугих пет месеци.

Само пет година после Јованове буне власт је имала искуство са установом Преког суда. Зато није било конфузије у погледу тога како истрага треба да изгледа. Трешало је да буде што краћа. Међутим, ни Преки суд не може да се похвали претераном брзином. Радио је читав три месеца,

што је предуго за ту установу. Ако му се трећи месец због чекања на евенутално појављивање окривљених из одсуства може опростити, претходни свакако не може. Разлога за опроштај нема тим пре што догађај поводом којег је установљен више одавно није био у току и што је одуговлачење са расформирањем Преког суда било мотивисано изнуривањем окривљених ради добијања признања и Вучићевом жељом да утоли глад за осветом.

Чињеница да је надлежност Чрезвичајног суда била одређена, а Преког суда није, лако је објашњива. Политичке околности у којима је деловао Чрезвичајни суд нису биле сувише наклоњене његовим оснивачима. Они јесу имали ветар у леђа од страних сила, али добар део старешина и народа био је уз кнеза Милоша. Зато су кнежеви противници били принуђени да поступају обазриво. Морали су да ограниче надлежност Чрезвичајног суда, јер би гоњење већег број лица проузроковало жестоку реакцију кнежевих присталица. У време Катанске буне разлога за политичке обзире није било. Снага обреновићеваца у Србији била је мала и нису били спремни на акцију. Осим тога, Катанска буна била је окидач за многа и разноврсна кривична дела. Да би се разбукнули криминалитет сузбио, надлежност Преког суда морала је да буде што шира.

Јасно је, исто тако, зашто је Чрезвичајни суд водио више парница него Преки суд. Чрезвичајни суд је из разлога наведеног у претходном пасусу морао што више да подражава редовне судове. Преки суд, насупротив томе, такође због онога што је о њему на истом месту речено, на себе није морао да навуке маску.

Пред Преки суд изведено је више лица него пред Чрезвичајни суд. Два су разлога за то. Први је то што је у Катанску буну и кривична дела која је она произвела било уплетено више лица него у Јованову буну. Други разлог чучи у поступку који је претходио доласку пред судове. С обзиром на карактер лица које је обавило „предистрагу” и начин на који је оно то чинило, није се могло очекивати ништа друго до да Преког суда допадне малтене свако ко буде потказан да је имао удела у Катанској буни или нередима насталим као њена последица. Са Чрезвичајним судом ствари стоје другачије. Док не буде подвргнуто Чрезвичајном суду, лице осумњичено за кривично дело из његове надлежности морало је да прође истрагу једне, а понекад и више истражних комисија. То је колико-толико смањило број лица која су се касније нашла пред Чрезвичајним судом.

И окривљени пред Чрезвичајним судом и лица који су чекали суђење пред Преки судом трпели су муке због лоших услова притвора. Ипак, притворски режим нбије био једнак. О притвореницима којима је суђено за учешће у Јовановој буни водило се више рачуна. Није ни чудо што је тако, када знамо коме је после Катанске буне запало да одлучује о третману притворених.

У обе истраге коришћена су иста доказна средства. То је разумљиво, јер степен развоја кривичног поступка у Србији за пет година које су делиле рад Чрезвичајног и Преког суда није битно одмакао. Два суда изводила су доказе на исти начин. Да подсетимо, Чрезвичајни суд био је састављен из судија окружних судова, а Преки суд махом од лица других занимања. Из тог податка проистиче јачим аргументима већ потврђени закључак да у Србији оног доба у погледу обучености за обављање судијског посла није било никакве разлике између судија и оних који то нису.

Не може се рећи који је од судова према окривљенима у доказном поступку био коректнији. Преки суд често је игнорисао је Распис о доказима, али по том параметру не може да се изврши поређење са Чрезвичајним судом, јер он због непостојања прописа о извођењу доказа није имао шта да прекрши. Питање како би се понашао да јесте спада у домен алтернативне историје, па се њиме нећемо бавити.

Бројем окривљених пуштених на слободу, с друге стране, можемо да се позабавимо, пошто је то критеријум на основу којег поступци вођени поводом Јованове и Катанске буне могу да се упореде. У том погледу истражне комисије претходнице Чрезвичајног суда биле су боље него Преки суд. Ако је за утеху петорици судија Преког суда, милосрђе комесара није било одраз њихове филантропије. За окривљене за учешће у Јовановој буни било је више заузимања него интервенција у корист оних који су пет година касније подвргнути Преком суду.

Преки суд признавао је окривљенима више олакшавајућих околности него Чрезвичајни суд. Тај податак може да се објасни некада врло популарном марксистичком изреком да квантитет даје квалитет, али и њеном инверзијом коју смо за ову прилику сковали – квалитет даје квантитет. Пошто је број окривљених против којих је Преки суд водио поступак био већи, логично је што је и олакшавајућих околности било више. Олакшавајућих околности морало је да буде много и због шароликости у структури извршилаца кривичних дела из надлежности Преког суда и побуда из којих су они чинили злочине.

Строгост изречених казни параметар је у којем Преки суд има неславни примат. Деловање

Чрезвичајног суда пада у време када су његовим оснивачима биле преко потребне нове присталице. Кнежеви противници били су свесни да би строгим кажњавањем окривљених само ојачали њихову љубав према кнезу. Дајући помиловања окривљенима антимилошевска странка чувала је изгледе да их преобрати на своју страну.

Катанска буна избила је после низа покушаја обреновићеваца да поврате власт себи миле династије, с тим да је од свих покушаја обреновићевске реакције била организационо најозбиљнији и по размерама највећи подухват. Власт је према својим непријатељима показивала гестове добре воље. Пошто је Катанска буна била дефинитиван знак да обреновићевци не прихватају пружену им руку, уставобранитељи су увидели да је бесмислено да их штеде. Сада их је требало једном за свагда научити памети и одвратити и од саме помисли да покушају да сврну режим. Судимо да су виновници кривичних дела извршених након избијања буне оштро кажњавани због тога што су општи хаос проузрокован буном искористили за криминал.

Најзад, епизоди рада Чрезвичајног и Преког суда битно су другачији. Променом политичке климе у Србији збрисани су и последњи остаци деловања Чрезвичајног суда. Када је у питању Преки суд, то се није догодило. Није ни могло. Власт се задуго није мењала, а ни њен најопаснији противник.

Упоређивањем Чрезвичајног и Преког суда желели смо да сугеришемо која се од те две установа у свом раду више наругала праву и правичности. Нимало не сумњајући да су наши читаоци до таквог закључка већ дошли, ми кажемо да је то учинио Преки суд.

Једина груба повреда права која може да се доведе у везу са Чрезвичајним судом је његово неуставно формирање. Ни тај чин не иде на душу Чрезвичајном суду, већ његовим оснивачима. Гледана очима времена у којем је настала, ова установа није урадила ништа страшно. Пет година млађи ванредни суд тиме не може да се похвали. Оно што се грбо родило време не само што није исправило, него је још погрбило. Преки суд кршио је законе, најгрубље вређао здрав разум, грохотом исмевао правичност. Због тога је постао и заувек остао неуклоњива љага на имену уставобранитељског режима.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија

